

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי:

לשנה 7.— בתרים
חצי שנה 3.50
רבע 1.75

באשכנז:

לשנה 8.— בתרים
ביתר הארצות:
לשנה 9.50 בתרים — פראנק.

חותמים ומודעות
מקבל גם הפרלוג של
M. Hübner Nadwórna
במחיר הקצוב.
אין חנה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השטח.

ברכת מוט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני בתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאי הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918

האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה

„HAMICPE“ Kraków,

(בחוג לארץ להוסיף: Oesterreich)

בע"פ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 14 Lipca 1911.

גליון כה.

קראקא י"ח תמוז פ' פתחם התרע"א.

Pr. III. 61 11

3

C. k. Sąd krajowy jako prasowy, na wniosek c. k. Prokuratora Państwa po myśli §. 493 p. k. orzekł, że zamieszczone w Nrze 27. czasopisma „Hamicpe“ z daty Kraków dnia 7. lipca 1911 artykuły względnie ustępy artykułów pod tytułem 1) „Mord w Drohobyczu i podstępne zamiary wyborców“: w ustępach od słowa: „Hachilul“ do „hoelijon“, — dalej od słowa: „Bedira“ do „midatom“, — wreszcie od słów: „Memszoł“ do końca (str. 2-ga łam 3-ci. 2) „Interpelacya pierwsza“ na str. 3-ciej łam 3-ci zawierają w swej osnowie znamiona występku z §. 300 uk. że zakazuje się rozszerzenia tych artykułów względnie ich inkryminowanych ustępów zatwierdza się zarządzonej przez c. k. Prokuratorę Państwa konfiskatę pomienionego numeru a cały nakład takowego ma być zniszczony albowiem w inkryminowanych ustępach izeczonych artykułów, autor przez przytaczanie inwektyw usiłuje zozydźić zarządzenia władz o podburzyć do nienawiści i bezzasadnych zażaleń przeciw władzom państwa i organom rządu ze względu na ich urzędowanie.

C. k. Sąd krajowy, jako prasowy S. III.
Kraków, dnia 8 lipca 1911.

FERENC.

אל קוראינו הנכבדים.

הגליון הקודם החרם מאת הפרוקורטוריום בגלל בקרת חדה על מעשי דרוהביטש והבחירות. אלו החרים את הגליון בעודנו בביתנו היינו מודפסים גליון חדש. אבל הוא החרים אותי משלוח הגליונות למסכה"ב ונלקחו כל הגליונות שגותרו לנו וגם ממסלת הברזל נלמחו כל מה שהשיגה עוד יד הפוליטיקה. עליכן קוראים רבים לא השיגו את הגליון בשבוע שעבר ולא

והיה יורשו העיקרי והבת הלכה אחרי בעלה. כנראה מהחלומה הידועה של הירושלמי במדרש איכה. שנתן את הרגלים לבנים ואת הכנפים לבנות ואלו חי ירושלמי זה בתקופתנו האחרונה, אז בודאי היה עושה להפך); אז בעת אשר ההמצאה המחוכמה של „מונות על שלחן החותן“ לא היתה אפשרית כלל בשום אופן — אז חי עמנו חיים של חיים וכל גברינו, שהיו כל אחד ארון לביתו. היו אנשים חפשים, אשר לבם מלא גאון והכרה עצמית ועז רוח, להלחם בעד כל קדוש ויקר. ומעת שמחמת מסבות הגלות החשכה נהפכו סדרי היינו ונתעונו ארחותינו הגברים היו לנשים, ישמורים אותם בכסף מלא ומקבלים בעדם כסף קדושין בעודם קטנים ואחיי בכואם לבית חותניהם בהכרח תהינה נשיהם לגברים ושורדות בבית, כי הלא ביתן ובית אביהן הוא, מאז נהיו גברינו אנשים חלשים, כוויים בעיני עצמם ובעיני אחרים, חסרי כל כשרון עבודה וכל רגש גאון והכרה עצמית ומהם לא יבנה עם. אל תתמהו איפא על אדישות בעלי הבתים לכל דבר צבורי, נשתנו עלינו סדרי בראשית באופן מהיל. נקל למצוא את סבות הדבר בזה, שנתהפכנו מעם פשוט העובד את אדמתו לעם מלומד, העוסק במסחר ובסרסורות. וגם אצל שאר העמים ישנה הדרך הטבעי כל כמה שיתרחקו מעבודת האדמה, שהיא עבודת האדם הטבעית הראשית. בן בענין עשית השידוכין רק בין בני מקום אחד, שזה הוא הדרך הטבעי האחד, זה נהוג עפ"י רוב רק אצל עובדי האדמה. אך מלבד זה אנו מוכרחים להודות, כי היה בזה מעין הכרח הסטורי, וכתרים שעשתה לה הגלות למטרת קיומנו כוויים. כי הלא רק ע"י אפשר היה, כי הלק גדול ממנו יתעסק

היה ביכולתנו להדפיס את הגליון שנית, כי האותיות כבר נפרקו. אלה שהגליון חסר להם מוכרחים לדאבוננו לותר עליו. המוערכת.

מונות על ידחן החותן.

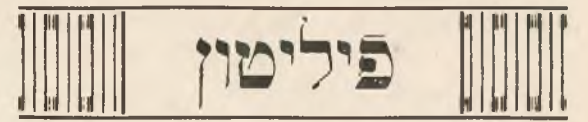
ב"המצפה" נתפרסמו פעם מאמרים כגונת המנהג, לקצוב לזוג הרש שנים אחדות מוונות על שלחן החותן. זהו פצע עמוק כהיינו החברתיים כגולה, ואם היה צריך בדבר בזמן שהיו כל בנינו למודי ה' והי' המישפחות היו בעין היי פטריארכים בימי קדם, הנה בזמן הזה אין למנהג הזה שום יסוד, לא בדת ולא בתקון העולם ולא במוסר, אדרבה יש במנהג הפסד מוסרי רב מאד. ולפי שכבר נטחה הרושם, שעשו המאמרים ההם, אמרתי לחדש את הדבר, כי עלינו החובה להזהיר ולחזור ולהזהיר בכל מנהג מקולקל, אולי נצליח לרשד אחריו עכ"פ בקצת צעירים אנשי לב, שלא ילכדו בפח הזה, אשר ישמנו להם ולא ימסכו מלא הספל רעל בכוס חיים הצעירים, שמה יצא נזם עצום גם לעצמם וגם לכל העם.

מה מאושר היה עמנו אז בתקופת חיי הטבעיים, בעת שכל בניו התנהגו על-פי עצת החכם: „הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך, אחר ובנית ביתך“ (זו אשה); אז בעת שהאיש דרכו היה לחור אחרי האשה ועוד נצרך לקנותה מאביה בכסף מלא, מה שבודאי יותר טבעי הוא מאשר יקנה אבי האשה את האיש בעד בתו בתור „תכשיט“ בעד עצמו; אז בעת שהכל התנהג בדרך טבעי, הכן מלא תמיד את מקום אביו

האירופאית ללחך אותה נשאר שלם כלו בתחום היהדות, הוא הציץ ולא נפגע, אבל את התוך ואת הסליפה זרק, מוסר היהדות והמאור שבה נשרשו עמק בלבו וכל רוח תזוית לא הגביר כח לשרשם מקרבנו. הוא אהב את השפות העתיקות, שירי וירגיל והומר קרא במקורם והרגיש על ידם את הנשגב והיופי שבפיוטי התנ"ך עוד יותר. הוא הבחין מה בין המליצה העברית המתרוממת אל גבוי עולם האצילות והרוחניות ובין הפיוט הנכרי השוכן על הררי אלימפ גשמי. הרוח היהודית טפה כנשר וחרקיעה שחמים ושרה על התגברות החומר, על הזדככות המדות ועל עזיבת הפראיות שבאדם והנפש היונית מלאה געועים לאהבה ענכנית, לסכסוכי סקריקים ולנקמת אלים חמסנים וגולגנים המצטיינים כאכזריותם.

יעקלי פינבליט אהב הנקור והחטוש, היה חוקר לכל תכלית, חודר לכל לפני ולפנים, מבקר ומנתח כל רגש ורואה בכל דבר איזה צד, שנעלם מעין רואי. במסכת רעים בחברת ידידים היה הוא נאה דורש ומבריק בשכל מלוי, בשיחת תלמידיו חמסים אין גבור מנצח כמוהו, למלחמת בעלי תריסין הוא גלדיאטור ולוחם מצויק, ממים עכורים היה דולה אבן יקרה וכגל של אשפה היה מוצא מרגלית. אפס רק לפעמים רחוקות היה פותח את פיו, ענותן היה ושתקן מטבעו אהב ללמוד, לשמוע ולא לדבר, שונא את ההתגדרות והבלטת אישיותו, נחבא אל הכלים ואינו קופץ בראש. לא פעם

מלתא זוטרתא יעקלי פינבליט ישא נאום!
מי אינו יודע אותו? הוא אברך משי, איש אמיד בפרשדנה, מיסד וראש לחבורת אמנה לחסכון ולהלואה, היה בודח תמיד מפני הכבוד וכמו להכעיס הכבוד רדף אחריו. נבחרות למועצת הקהלה והעיר נבחר הוא ברב דעות, בלי גמיפת אצבע כל-שהיא מצדו. כמנוי גבאי לבית-הכנסת הגדול נתנו כלם למרות התנגדותו הנמרצה עניניהם. בחברת ש"ס הוא המשנה לחרב. הוא קרא ושנה הרבה והרב אהב להתפלפל אתו. לפעמים היה סתרון בהערה אחת קלה דרך אנב וכלאחר יד כמה קושיות עצומות, פה חסרה או יתירה מלה, כאן כתוב ד' תמורת ר' ושם צריכים להגיה את שם התנא או האמורא כמו שנמצא במקום אחר והכל אתי שפיה, וזאת הוא אומר בלי הירות למדנית וכלי זיחות חרעת, אגא בזחירות יתרה בדרך שמא ואולי, כתלמיד המתאבק בעפר רבו ושותה בצמא את דבריו ומחוח דעתו גם הוא, ומעולם לא אמר קבלו דעתי, אלא אם תרצו מוטב ואם לאו לכו בדרך הכבושה לכם או סוללו לעצמכם מסלה אחרת. בימי ילדותו היה נודע לעלויי, כה זכרנו היה נפלא, בור שיד שאינו מאבד טפה, את התורה ידע על פה, זכר מקום כל סתומה ופתוחה, מקום כל מלה באיזו סדרה, באיזו פרשה ובאיזה פסוק, בהיותו בן שש עשרה היה בקי בש"ס ופוסקים ופרפראות לחכמה היו לו ספרי מחקר עבריים, וכאשר החלה הקולטורה

הנואם.

מאת ישעיה פוכם.

האולם נהדר ומואה, הכתלים מקשטים בשטיחים ברמים יקרים וזרי ענפי עץ מחטים על גביהם, ותמונת הרצל ממוסר בצעף שחור מתנוססת ממעל להיריעה המגוונה, המכסה את הבימה מעיני הרואים. כי תמוז היה והציונים עשו נשף לזכר הרצל ביום מותו, והבית מלא מפה לפה, הנשים כלולות בהדרן, פרופות ורעולות בשמלות צרות ומקטרנים מהורקים המכסים ומבלטים את גזרת הגוף ודקות המתנים, האנשים כנגדי חג וביניהם גם מלונשים כארופאים גמורים; מעיל ומכנסים שחורים, חוזה כרותה למחצה ועניכה לבנה על צווארון מגוהץ, כלם עליונים ושמחים, מדברים ומשוחחים ומכלים את העת בשיחה קלה ונאה וכדיחות חרעת. המין היפה מתנפח, מתייפה ומתפנק והגבר מתאמץ לנוצץ בברק שכלו וחדריו, למצא חן גם הוא. הקהל רועש, סואן ורוגש ונהנה הנאה מרובה למפרע בהרגשת התענוג הרוחני העתיד לבוא, ועל פני כלם נראה בטוי של כחוי וקצר-רוח; מתי יורם המסך ויגלה ויראם הנואם?

כרוב ימי רק כלמדי התלמוד ויהיה כל כך גדור בפני העולם החיצוני. אבל עכשיו אין לכהן, כי גדולה היתה גם ההשפעה הרעה, שעשה המנהג הזה על איכותנו האנושית. ועתה בעמדנו על ספתן תקופה חדשה של חיינו הלאומיים ואנו רוצים להתחיל עוד הפעם לחיות חיים יהודיים טבעיים, אשר יעוררו את התפתחות כל הכחות שבנו. החוכה עלינו לבער אחרי כל שיורי הגלות וכתובם גם אחרי המזונות של שלחן החותן.

ואמנם יש להודות, כי בעת האחרונה נשתנה גם כזה מעט וכשאר פרחי הגלות גם פרה זה אינו פורה עוד כל כך. אבל לדאבוננו אין לנו מה לשמוח על זה כלל, כי זה ודאי, שחיי הגלות הולכים וחרלים, אבל הן לא חיים יהודיים טבעיים, אלא חיי המטיעה לוקחים את מקומם, כי השנויים בחיינו נהווים עייני, כי הרבה אחוזים מכני שדרות הסוחרים שבנו, שתנאי הכלכלה החדשה הרסו את כל יסוד קיומם, חודרים בהכרח אל תוך שדרות בעלי ההשכלה הגבוהה מצד זה ואל תוך שדרות בעלי המלאכה ופועלי בתי החרושת מן הצד השני וכאלה כן אלה מתרחקים לא רק ממשלח-היד של אבותיהם, אך כיחר עם זה גם מדיעת התורה וההתנהגות על פי מסורותיה שהיו מעולם לגולה לשררות הכיבושים שבנו, בעוד שכשרית של אלה, שבניהם אינם חודרים אל תוך ענפי כלכלה חדשים ואשר כשים לכ ליריעת היהדות העמוקה, המצויה ביניהם, עליהם הננו מטיילים את כל תקותנו לעתיד, אצלם עוד הכל הולך למישרים ככשנים הישנות הטובות. ואמנם זהו אסוננו הלאומי הגדול, כי תנאי הכלכלה הקודמים, שבהם חיינו את חיינו המיוחדים במלים מעט מעט וענפי הכלכלה החדשים מביאים חיים חדשים בלתי יהודיים כלל ואלה המהונכים עוד כדרך הישנה כאופן שהם הם בנינו היותר טובים, אשר כהיותם נשרשים היטב בספרותנו הישנה והריחם אחיך את הרוח הלאומי החדש היו ללוחמים מושבעים של תחית האומה, לדאבוננו אמללים הם בחיים, מקצתם סמוכים על שלחן חותניהם, מקצתם עושים להם חנינות קטנות או מחפשים אחרי איזו משרה. הצד השונה שבהם: שאינם בעלי השפעה כל שהוא על גורל האומה וזה אך ורק לפני רוע מצבם הכלכלי וההכרתי והיותם עפוי רוב תלויים ברעת אחרים. ואמנם לזה אין תרופה כל כך במהרה, כי בכלל קשה שיתפתחו חיים יהודיים טבעיים על ארמת זה אף שאין ספק, שרכישת זכויות לאומיות היתה מביאה תועלת רבה כזה, ואיך נוכל לברוא מעמד טוב בעד הצעירים שבנו ועם זה יעמוד כם מעמם היהודי המקורי? עצות אי-אפשר ליתן בזה, אך כמובן על כל אחד לדאוג לאחריתו בעוד מועד ולחפש לעצמו מעמד באשר תשיג ידו. אבל בקשה אחת לנו אליכם, אחינו

הצעירים: אל תהיו לחתנים סמוכים על שלחן חותני הים! כבר כאה העת, כי תהיו אנשים חפשים ולא תניחו, כי ימכרו אתכם, כבר כאה העת, כי תהיו בעצמכם ארונים על גורלכם. דעו כי תורתכם המעורבת עפוי רוב כמעט השכלה לאומית, לא תשביע רצון את נותני לחמיכם, עולמכם יהיה חשך בעדכם כמצב זה וחייכם לא יהיו חיים בשום אופן. אך חדש ואם חדשה לא תמצאו בשום מקום וגם אתם מצדכם לא תהיו לבנים חדשים של אנשים זרים לכם עד כה. קורבה משפחתית אמיתית לא תוכל להתפתח כאופן מלאכותי, וכך רק זרים תהיו בכית לא לכם, כמקום שכל יתרונותיכם יהיו לחסרונות וכל שגיאה קטנה שלכם תחשב כעבות העגלה וגם בעיניכם אתם כל מה שתראו ותשמעו בכית הזר יהיה כמהופך ומשחת וסוף דבר לא תהיו גם אחיך תלויים ברשות עצמכם אם מעמדכם בחיים משם יבוא לכם, כי ממשלת החותן והחמות תוסכ אל כתם ואתם תשארו נכנעים ובזויים וככך סורו מהדרך הזאת! שאו נשים כהיות נכחכם לפרנסן או לפחות להביאן לבית הוריהם, אבל לבית החותן לא תלכו ולחם חסד לא תאכלו על שלחנו, ואם לא תשמעו לעצה זו ותנסו כעצמכם, אך אז תכירו מה צרקה הזרתית זאת.

ב.נ.

על המצפה.

השנויים במפלגות מבחירה לבחירה.

לא תמיד יש לראות כמפלגת מפלגה כבחירות את ירדת המפלגה היא. המפלגה כבחירות, בלומר הפסד נבחרים, תלויה לפעמים רק במקרה, שאינו מעלה ואינו מוריד ולפעמים גם נכבלי ועד הכחירה, שלמרות רוב הבחורים אין הנצחון עולה לא זו מן המפלגות. הסימן המובהק למפלגת מפלגה או לנצחונה הוא רק גרעון או עודף במספר הבחורים. כי רק במספר הזה נכיר אם הוסיף העם להאיר פניו למפלגה ההיא או התחיל להסתיר פניו ממנה. את זאת יורנו הבחירות האחרונות באוסטריא. נתבונן נא במפלגות הגדולות ובשנויי נצחונן. הכל אומרים, כי המפלגה הסוציאליט-הנצרית, שהיתה המפלגה השלטת בפרלמנט האוסטרי, נפלה מפלה עצומה ולא תוסיף למום, כי אברה עשרים מנדטים ובמקרה כל גדוליה נפלו. הבאמת סימן מובהק הוא זה? נסתכל במספר רבחרים ונראה. לפני ארבע שנים היה מספר רבחרים 760.887 ועתה 762.000, נוספו לה איפא יותר מאלף ומאה רבחרים, איך לא נפלה כלל, אלא במקרה לא נתחלקו הרבחרים היטב לפי המחוזות ואפשר שכבחות אחרות תהיה החלוקה כפי הצורך וינצחו. המפלגה אינה רק

לפי שעה. וכן אבדו הסוציאליים חמשה מנדטים, אע"פ שהרויחו עתה יותר מעשרת אלפים רבחרים, פשיטא שאין זאת מפלה, אלא נצחון ויותר מזה ראינו פלא. להרטוקרטים הפולנים נכפל מספר הרבחרים. כשנת 1907 היו להם מ"ז אלף רבחרים ועתה פ"ז אלף. וככל זאת, שחוק המקרה, נהפכו ממפלגה שלטת למפלגה נכחדה, כי אבדו תשעה מנדטים ואין להם רק י"ד צירים מכ"ג, שהיו להם עד כה. לאלה יצא שכרם כהפסדם. וגם לחפך ראינו. האשכנזים הרדיקלים הפסידו כחמשת אלפי רבחרים ובכ"ז הרויחו שלשה מנדטים. הניליריקלים האיטלים הפסידו ד' אלפי רבחרים והרויחו מנדט אחד. הקליריקלים הסלובנים אבדו תשעת אלפי רבחרים והרויחו שני מנדטים. האגררים האשכנזים הפסידו קרוב לעשרים אלף דעות והרויחו אחד עשר מנדטים ולהמשכים הצעירים נגרעו כ"ח אלף רבחרים ובכ"ז נוספו להם שלשה מנדטים. לכל אלה יצא הפסדם כשכרם. ואחרי כל אלה היש איזו ראייה למפלגת מפלגה מגרעון מספר הצירים הנבחרים במקרה? מפלה אמיתית היא מפלת הקליריקלים הפולנים והמשכים; כי חדלו מהיות, אין העם רוצה כם עוד. ע"כ הפסידו גם את הרעות וגם את הצירים. ומטילא נלמד מזה, כי מפלת המפלגה הלאומית היהודית אינה מפלה באמת. הם אבדו כמעט את כל ציריהם ולא נבחר רק אחד, אבל הרבחרים לא אבדו. לפי החשכון הרשמי היו לנו כשנת 1907 שנים ושלושים אלף רבחרים ועתה אחד ושלושים אלף. אבל אין זה אמת, אם נצרף להם את רבכות הרבחרים, שלא נתנו למסור כלל את פתקאותיהם, שטנעום מבו אל הבחירה באיזמים ואת אלפי הרבחרים, שרק מאימת התקופים ומפחד נקמתם כתבו על פתקאותיהם את הקנדיט של הפולנים כאונם ואת אלפי הרבחרים, שפסלו את פתקאותיהם כזרזון תקיפים ואת אלפי הרבחרים, שמחלו על זכות בחירתם בראותם את השקף, או נדע, כי היו לנו כאמת יותר מכפלים רבחרים מאשר היו לפני ארבע שנים. המפלגה היא או נצחון?

מנוחת שבת לעורכי דין.

ביוענער צייטונג נתפרסמה פקודת המניסטר למשפטים כאוסטריא בדבר דיני שמירת יום א' וחגים בלשכות עורכי-דין ונוטאריים, שאין לעזוריהם לעבוד כיום א' יותר משתי שעות ובעד שתי השעות יהיו חפשים כחצי יום אחר בחול. ובגלילות כתי הדין העליונים של לבוב וטראקא, בלומר בגליצא וככוכובינה, רשאים עוזרי עורכי-הדין היהודים לעבוד כיום א' כל היום אם ישבתו בשבתם כ"ד שעה. וכחגים יש לכל עוזר רשות להיות חפשי לפני הצהררים, למען יוכל לבקר את בית התפלה כל אחד בחגו, איך אף חגי היהודים בכלל. בזה עשתה הממשלה את שבתות

על מצח, דמו נקריש בעורקיו והתחיל רועד כלו — לאן יוליך את עלבוננו?!

השאון עבר והרמטה שבה לקדמותה, העם יושב ומחכה בכליון עינים, והוא עומד כספורי, כגולם ואינו פותח את פיו. הפתעה תבא, מנבא לב הקהל, זאת היא רמטה לפני הרעש, הוא עומד דומם ומתכונן למיסת הנשר, לקפיצת הארי, עוד מעט יפתח את שפתיו וכשכלת מים רבים שוטפים ישפיע על הכל, ילחיב את הכל ויוליך את הכל כמו אסיר בזיקים אל כל אשר יהי רוחו ללכת... והרעש אמנם כא, אך לא מצדו הוא, כי-אם מצד העם. ההגים בעל מאות ראשים הוה, כראותו כי עברו חמשה דקים ועוד חמשה ואין קול ואין קשב, התחיל דופק כרגלו, שורק כפה, מילל כחתול ונוכה ככלב — והמסך נפל.

* * *

- אך ראש חבורת ציון אשם במפלתך —
- קבלה אשת פינכליש מתוך כעס וריגו כנכא הכיתה —
- רק הוא הפיתך לעלות על הבימה.
- תלונתך עליו בלתי צודקת — ענה הוא בכבד ראש — הוא לא הסיתני.
- אלא מי?
- הכבוד המדומה!

אחת כקשו אותו שיקח תפקיד בעריכת נשף והוא סרב — והיום עבר את מעגל הססם שלו, יצא מאצטגניותו ועזב את גדרו ואמר לעלות לדוכן ולנאום נאום.

כמהירות הכזק עשתה לה השמועה כנפים, עברה מפה לפה ונתפשטה במלא רחב פרשדנה כלה: יעקלי פינכליש ישא נאום! וההתענינות היתה גדולה והסקרנות מרובה. כרשימי כניסה נמכרו מבעוד יום והדחק היה גדול. לא ככל יום יתרחש גם ויעמלי יעלה על הבימה להראות לפני העם, הוא בודאי יקח את כל לב שכי, יקסים את הגכרים וכשף את הנשים.

קונצ'פינט אחר, סגן עורך-דין, עומד לפני כנופיה של עלמות ומכאן להן את תורת הרבנות היפה. כוונן היתה לו הזדמנות לשמוע דברן מצוין, הלז עלה על הכמה והתחיל כמול נמוך, ובהדרגה עלה קולו כזרם מים כבירים. כארדיכל נפלא הביא את כל החומר קמעא קמעא, הניח לבנה על לבנה, גרברך על גבי גרברך וכלי ראות עמד כנין משובלל עם כל תאיו ויציעיו מהמסד עד המפחות כלול כהררו, דבר לא נעדר ומשהו לא נשכח. פארי העמודים כסדרם, קשוט ונוי מרהיבי עין על מקומם הראוי, תג לא חסר והוץ לא יתיר. אם התלכב והלחיב את העם כלו, התעצב ומרה שחורה נפלה על כל פנים, בת צחוק פלפל על שפתיו וצחקו כל הפיות מרוב נחת, קסם על שפתו, וכשוף כלשונו, דובה שהיא הפך את כל השומעים

לגולמים אלמים ונפח כהם את רוחו הוא, והם שמחים בישחתו, מצטערים בצערו ועושים כל מה שלבו חפץ. אך הם! נשמע צלצול קול הפעמון והשיחה נפסקה באמצע. העורך דין הדליק גפרור ועשן בו את ציגרת הקונצ'פינט שלו והלה לא השיב לו תודה, יפהפיה אחת לא הספיקה לקחת לוח שימכדה, שהושיט לה כחור חמד אחר כנלנטריה הכבנית, אשת החיבש דרשה מי סודה לצמאונה ולא נענתה. איש איש מהר על מקומו. נישנה צלצל הפעמון וכבית השליך הם, כל אחד עוצר את נשימתו, לכל יפריע את הרמטה, עוד רגע וכל און קלמה בשביעת רצון את הצלצול השלישי והמסך נתלכלל לאט לאט. למעלה והנאום חופיע.

והעם כמו נתחשמל למראהו, אלפי ידים הורמו כמו טאליהן והבו הך והך ולצעקת הירד לא היה כל גכול וקצב, והנאום — נתחלחל, פניו הכבינו כסיד, עיניו נתבלשו מסוריהן ועמד כלי נוע והסתכל כאיש אשר נסתתרה בינתו רעיוניו נתכלכלו ועשתונותיו נכונה, אלפי עינים המוסכות אליו היו דוקרות אותו וכשרו נעשה חדודין, רעש מחיאת כפים נפל כזרם כרד על ראשו ולא ידע את נפשו. איה הוא עכשו?... מה הוא עושה פה?... ומה הם הפצים ממנו?... הוא התכונן לכאוסו, צבר כמחו כל מלה מצלצלת, כל פרזה יפה, כל נטיה מזוהרה, להוריקן לעיני הקהל הזה — ופתאום קול מליו נחכאו ונסתמו טענותיו! זעה קרה כצבצה

היהודים וחגיגה שנים בזכותם לחגי הנצרים ולא הטילה על יהודים לשבות שתי שבתות או לחלל שבתם כמו שעשתה לסוחרים. עד כה רק לבעלי מלאכה היתה הזכות הזאת, לשמור שבתו כל אחד ע"פ דתו ועתה הרחיבה הממשלה את הזכות גם על עוזרי עורכי-דין, אם ישתמשו המשכילים האלה בזכותם, לתת כבוד לאלקיהם ולעמם, הוא ספק, כמעט בלם הסכינו להקל בשבתות היהודים ולקבל עצמם ברצון להחליף את שבתם בשבת הנצרית, דבל יכירום, כי הם שייכים לצבור היהודי, המניסטר טעה בודאי בחשבו, כי משבילי היהודים בגליציא ובבוקובינה נאמנים יותר לדת היהודית ממשכילינו בווינ ובמורביא ובכיהם, ובכל זאת לנו נכבד הדבר מצד עצמו, כי הממשלה מתחילה לחשוב גם עם צרכי היהודים ואינה רוצה לחלל את רגש הדת והרגש הלאומי של היהודים, כזה יהיה לנו פתחון-פה לדרוש משא-פנים כזה גם לסוחרים, שהם הרבה יותר מבעלי-המלאכה ומעוזרי האדבוקטים.

גלגול רעיון.

זה כמה פעמים שמענו, כי צוררי ישראל מעלילים על היהודים, כי תפשו את שלטון העולם והם מושלים בכפה, ויש שהם גוללים את העלילה על חברת, כל ישראל חברים הפאריזיות ואומרים, שהיא חברה פוליטית, המקפת את כל העולם ומלמפת את כל כדור הארץ כמו כריחי ברזל ואין נמלט מידה, אנהנו שוחקים על דבורים כאלה בידענו היטב את ערך חברת כ"ח בזמן הזה, שלא רק שאינה שלטת בעולם בשם היהדות, אלא גם מן היהדות עצמה לא נשאר בידה מאימה ואינה רק חברה פילנתרופית צרפתית, לזכות את עמי המזרח במעמך תרבות צרפתית, כדרכיב בזה את השפעת פאריז בעולם, אך בכל זאת אין לומר בפה מלא, שאין בדבר כל ממש, עתה נגלה סוד פוליטי בעולם, המראה, שצוררינו נבאו ולא ידעו מה — ואולי ידעו קצת את הסוד, אלא שלא חפצו לעשות כבוד ליהודים לגלותו וע"כ חבשוהו במעמטה עלילה, לעורר קצף עלינו, בירחון הפוליטי האשכנזי "דייטשע רעוועי" נגלה המוד הכמוס ע"י הסופר הצרפתי החשוב עמיל פלורנס, איש זקן, פוליטיקן מצוי, היכול לדעת רז פוליטי כזה, כי הוא היה לפני מניסטר לעניני החוץ בצרפת, הוא מגלה שם, כי הרעיון לחזוק השלום בעולם בין הממלכות ולמסור כל סכסוך בין הלאומים לבית-דין מרכזי לכל העמים, הרעיון הגדול הזה, שנהפך בימינו לתנועה כללית אינטרנציונלית, שכבר זכתה לשני קונגרסים של כל הממשלות בעולם ולכמה קונגרסים של כל הפרלמנטים וחכמי כל האומות, ולאגודות השלום הנצחי בכל ארץ וארץ ואשר נשיא אמריקה של עכשו קבל על עצמו להוציא אותו אל הפעל בכריתות בין הממלכות הגדולות, לסמוך בכל סכמוך מדיני על בידי השלום בהאג — הרעיון הזה יצא בראשונה מאת חברת כל ישראל חברים בימי היות המניסטר היהודי כרמיה עדיין עומד בראשה, איך נתגלגל הרעיון מאת ח' בי"ח עד הקיסר ניקולאי השני, שהקחיל את הקונגרס הראשון ויסד את ביה"ד לפשר בהאג ועד הנשיא טפט האמריקני, שנמל את הדבר בידו, מספר מר פלורנס כך: בשנת 1864 פרסם הסופר היהודי לוי בינג איש נאנסי מאמר גדול בארגנה של ה"אליאנס איוראעליטי" על-אדות נבואת ישעיה בדבר העתיד הגדול של שלום נצחי בין העמים ובאידיאליות של חכם יהודי התאונן על תאות המלחמה והביע, שצריכים להרביץ רעיון הנביאים בין העמים התרבותיים, בין דבריו בתב כך: "אם כבר אין מקום בתבל לנקמה פרטית, אם כבר הוכר, כי אין היחיד רשאי לדון בעצמו את חברה, והוא מחויב לתבוע אותו לדון לפני שופטים זרים לו ולחברה — מדוע זה לא יהיה בית משפט גבוה כזה, שעליו יהיה לדון ע"ד היחסים בין העמים ולפשר ביניהם, כדי שלא יתנפלו אחד על רעהו ויביג הציע לפני המאסונים, כי ידונו ע"ד ההצעה הזאת, הצעתו ישרה מאד בעיניו של אחד הנשיאים של האליאנס, הוא כרמיה, שהציע אותה לפני נפוליון השלישי בשנת 1866 ולפני המלך קרל הרומני בשנת 1867. כשנה אחרי כן דבר כרמיה על-אדות ההצעה הזאת עם ביסמרק, אבל כל השיחות האלו לא הועיכו בלום, בשנת 1874, באשר היה הקיסר הרוסי אלכסנדר

אלכסנדר השני בלונדון, פנה אליו אחד מחברי האליאנס, עפי' פסודת הנשיאות הפאריזית, בהצעה, כי קיסר רוסיה יהיה הראשון, שיקחיל קונגרס אינטר-נציונלי, כדי לדון בו ע"ד בי"ד מפשר בין העמים. הקיסר שמע את ההצעה הזאת בשים-לב ובהתענינות מרובה והכתיח להקחיל קונגרס, אולם החליט לנסות בראשונה לדעת, כיצד מתחסים להצעה זו בארצות אחרות, בשוכו בלונדון דבר על אדותיה עם ביסמרק, אבל "איל-הברזל" הזה לא היה נוטה כלל להצעות של פשרות ושלום, הוא לא רק שלא רצה גם לשמוע ע"ד זה, שהמפשר בין הממשלות יהיה האפיפיור הרומי, אבל גם התנגד לבי"ד של יוריסטים מפשרים, בהוכיחו כי עוד לא באה השעה להגשים את רעיון השלום. אלכסנדר השני הסכים לדעתו ודחה את הקהלת הקונגרס לאיזה זמן, בינתיים התחילה המלחמה על הבלקנים, אחריה באה הריבולוציה הרוסית, שגמרה ברצחת הקיסר בא' במארץ, בנו הקיסר אלכסנדר השלישי התיחס כמובן בשלילה להרעיון ע"ד בי"ד של מפשרים זרים, שידונו ע"ד עניני ארצו, ורק בימי הקיסר השלישי היום התגשמו הצעותיהם של בינג והאליאנס ע"ד בי"ד מפשר בצורתה של אמפת השלום בהאג, ואפשר שגם הוא אינו יודע, כי מאת החברה היהודית השנואה יצא הדבר אל אבי אביו, שהוא הנחיל אותו לו, ואפשר הדבר, שאחד מצוררינו בפאריז ידע את הרז הזה והיטב חרה לו, שקיסר רוסיה יהיה שליח האליאנס וע"כ הרץ לשוננו, שהאליאנס מושלת בעולם.

פיריטון קמין

המקדש את אחותו.

מעשה היה כעירה קטנה בגליציא, ז' שמה, בערב שבת האחרון, כפי המכתב שבידי, שהעמידו חופה לחתן, שלא מלאו שנותיו והרב ירא לסדר את הקדושין ושלח את השמש והורהו שידקדק, שתסהנה השושבינות המוליכות את הכלה, את אצבע הכלה בידהן ותושטנה אותה אל החתן, שישים עליה את המבעת ויאמר הרי את וכו', השמש המבוהל לא הבין היטב את תפקידו ודקח בעצם ידו את אצבע אחת השושבינות, שעמדה בצד הכלה והרים אותה והושיטה אל החתן והחתן הבטלן מרוב חסידותו וביישנותו לא העיז להביט, לדעת את מי הוא מקדש, כי לפי דעתו אין מן הנמוס, שיביט החתן על כלתו לפני הקדושין — וקדש את אחותו.

הלא תשחקו רבותי על הבטלנות הזאת של עירה קטנה ואולם שימו לב לדבר ותראה, כי כן דרך כל בני עמנו לכל מפדגותיהם, דבר גדול למדנו מהם ד"ר ש. מ. מלמד (ראה הגליונות הקודמים) במאמרו "הבטלנות בישראל" באמרו שהבטלנות היא מנת חלקם של כל בני הנולה ולאו דוקא של אנשי בתריאלובקא וקדושי טעות הם מעשים בכל יום.

הלא ידעתם איזה משבר בא על היהדות בימינו אלה, הצריך אני לפרט לכם עוד הפעם את כל מראות ההרס הרב, שנגלו בתוכה? אם-כן הרי חובת המחזיקים עוד בדגלה וביחוד הממונים עליה, הרבנים והרהצ"ים, למטכס עצה איך להציל ממנה עכ"פ שארית, היה להם לתקן את החרדים והישיבות לפי צורך הדור הזה, למען לא ימאסו בהם בני דורנו ולא ישלחו את כל ילדיהם אל בתי-הספר הכלליים, להתחנך על רבני זרים ברוח נכרי, אבל הם הולכים עוד לשיטתם, שאסור להביט על מה שעושים, וכל חדש אסור כחזיר והם מקדשים את הרעה הזאת, שהושיט להם השמש הטועה והקדושין הם קדושי טעות, כי בזה הם גורמים להרחיק את כל בני הנעורים מן היהדות ולדחותם מכלל ישראל, הבטלנות הכתריאלובקית מרחיבה את הפרץ והחרבן יותר מכל האפיקורסים והפושעים, וכן בענין התמנות רבנים, אלו הבינו מצילי היהדות מה שהם עושים, היו ממנים בכל קהלה פנויה רב בן תורה, שהוא גם בן דעת, יודע גם את דורו ולא רק את דורות הכמי התלמוד לבד ועומד במדרגה תרבותית הגונה כבני אדם מן הדור הזה לא פחות מבעלי בתיו, למען יהיה הדרו ומוראו על אנשי הקהלה ולא יבישו עליו כעל בטלן מבלה עולם ולא יזלזל בו כל נער

וכל בור, הבקי בהיות העולם יותר ממנו, כי הלא גם ילד בעריסה יכול להבין, שרק רב כזה יוכל להשפיע על עדתו ורק קולו יהיה נשמע, אבל מצילי היהדות אינם עושים כן, אלא מתאמצים למנות רבנים, שאין בהם לא תורה במדה ממפיקה וכל חכמה ולא דעת צרכי הדור, אלא זכות ירושה לבד, לקים את המנהג המחפיר והאווילי, שהתורה וכמא הרבנות באים בירושה, כן עושים למש"ל עתה החסידים בקראקא לא יאמן כי יסופר, והם מקדשים את דעתם הזאת כקדושת הדת ומסורים נפשם עליה, והקידושין הם קדושי טעות ואינם תופשים ובוזי יגרמו, יותר מן הפושעים, להישפיל ולבזות את התורה ונושאי דגלה ולהרוס את אציות היהדות עד אין מרפא וימהר ויחישו את צעדיה, להגיעה למדרגתה שבאשכנז ובצרפת ובאמריקה, הוי בטלנות, בטכנות, לאן את מוליכה אותנו!

והנה הצד האחר, גם היהודים הלאומיים מורחים הרבה להציל את היהדות וברית כרותה לישראל, ברית מלח עולם, לנמות רק כשני הקצוות הקיצוניים, והם מצאו שאין להציל את היהדות, או כמו שהם קוראים לה: הכאוס העברי, רק בתרבות האירופית לבד, ויש בהם המרחיקים עוד הלאה ואומרים, שאין תרבות של חולין מספיקה, אלא צריכים לצרף אליה גם את האמונה הנצרית, שגם היא ככלל אירפיות והם מזכים את ישראל במומד "מיני" וככרי "העתיד" ובהתנגבות מאמרים מימינוניים אל תוך העתונים הציוניים ובלמוד התנ"ך בגמנויה העברית בא"י ע"פ הכשרת של התיאולוגים הנצרים, ולזה הם קוראים תרבות עברית ועל זה הם אומרים לבנות בנין עתידנו, ואין הבטלנים מרשים לעצמם להביט רגע, עכמה שהם מקדשים, כאותו הבחור החתן, שלא מלאו ימיו בעירה הקטנה הנ"ל, אלו הביטו רגע בעינים בלתי משוחדות הוי רואים מיד, שהאצבע המורמה להם אינה של בלתם, אלא השמש הכטלן המבוהל טעה וחטף אצבע זה של אחת מן השושבינות והקדושין הם קדושי טעות, היו בטלנים תמימים שאו עיניכם וראה הלא נחלפה בלאתכם! ויש מן הלאומיים הרוצים להציל את הלאום העברי בתורה חדשה — זר גוניתי, במפרות של פרץ ושלוס אשו, יעקב גורדין וכו' והם מקדשים אותה בקדושה לאומית ומסורים נפשם עליה, ואין הכתריאלובקים מעייזם לשאת רגע את עיניהם לראות מה הם עושים, כאותו החתן הבטלן תחת חפתו, הלא הזרנגון הולך ונשכח וסופו לכליה ואם על יסוד כזה יבנו יהדות חדשה, הרי הם כבונה על גל של חול, רוח מצויה תבוא ותהרוס את הגל והבנין יפול עמו, בטלנים הלא זו אצבע וזה של איזו שושבינה, שהושיט לכם שמש בטלן טועה, שאינו מבין את תפקידו, הקדושין הם קדושי טעות!

אך, אל מי נדבר ואל מי נשחית דברינו, כתריאלובקא לא תשנה את דרכיה, השמש המבוהל הטועה מכרח למלא תפקיד הרב, כי החתן עוד לא מלאו ימיו, אסור להרב עצמו להתערב... וזוה יצא הקלקול, שהחתן הקמן הצנוע והתמים מקדש את אחותו, המחמט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא, נפטר פה בשבת שעברה פרנס הקהלה מר פרץ כהנא בן נ"ב שנה, המנוח היה איש רצוי לבריות, אהוב לכל, משכיל עברי ונאמן לכל קדשי ישראל, בצרכי העבור עסק הרבה באמונה וביחוד בבית החולים היהודי, ימים רבים חלה את חליו והיה נע ונד שנים אחדות ממקום תרופה למקום תרופה ולא מצא מרפא, רבים המתאבלים עליו, תנצב"ה.

מכתב מאמריקה.

ניו-יורק, סער המחאה נגד רוסיה הולך ומתגבר פה, הקוראים יודעים כבר, כי רוסיה מסאנה להתיר ליהודים נתיני אמריקה את הכניסה לרוסיה, זה כשלושים שנה נמשך משא ומתן בין אמריקה ורוסיה בענין הזה ורוסיה עומדה על דעתה, שלא תתן ליהודי אמריקה זכויות, שאינן אף ליהודי רוסיה עצמה, כי דוסיה יהיה כאלו יראה היא מפני אמריקה, ובכן לא הועילה ממשלת אמריקה עד כה מאומה לטובת נתיניה היהודים הצריכים להכנס לרוסיה, היהודים קבלו תמיד את הגזרה, כדרכם,

ובקיאים, אף-על-פי שאין משרת רב נתנת רק לבני רבנים ממשפחות קבועות, כן רוצה כל אב משביל, שיהיו כל בניו דקטורים, אע"פ שאין צורך בהם, כי הרי אין נותנים ליהודים משרה הגונה ממלכית וצבורית ואדבוקטים ישנם כבר יותר מבעלי דינים ושבעה עורכי-דין תופשים בשכם רמאי או גנב אחד, לאמר: אלי תבא, ותוצאות הדבר רעות ומדות גם ליחיד וגם לצבור היהודי, רוב הלמוד וההתאמצות של בני נעורים הסרי כשרון מביאים עליהם חליים רעים לגו ולנפש, הולי ההזה והולי הנפש והעצבים מתרבים בהם פי שבע מאשר בבני עמים אחרים, שהם מעריכים כל ילד ע"פ כשרונו, לאיזו אומנות הוא ראוי וכך אדם, אף עשיר שבעשירים, מרגיש, כי המא גדול יהמא לילד ולהכרה האנושות אם ישיל על נער חסר הכשרון ללמוד רומית ויונית ויתר עניני הגמנויה ויכריהו להיות דקטור, ואצלנו אי-אפשר לשום אב משביל להבין את זאת, כל נער מוכרח להבין עצמו לדקטורות, אף אם יהלה וימות ביסורים קשים ואף אם יצא מדעתו או יאבד עצמו לדעת מרוב צער ועול קשה, האין זאת רשעה? האין זאת אכזריות שבחסד?

אבל לא רק היחיד סוכל מאולת האבות הרחמנים-האכזרים, כי-אם כל העם היהודי, מומי הבנים האלה העמלים יותר מכפי יכולתם, העומסים מני בטן, הרובצים תחת משאם, עוברים בירושה מאב לבן עד עשרה דורות, מה שגלוי לכל אין צורך ראיה, וגלוי לכל הוא, שמתם יהודי פולני ורוסי הוא קצר-הקומה, צנום, דל כשר, חסר דם, צר ההוה, דק האברים, קצר-הראות ומראהו כידוע חלי מרחם, זאת נחלת המעמיסים עול על ילדים יותר מאשר יוכלו שאת; זהו גורל אלה, שהיו בכל ימי נעורם כלואים בכתים סגורים מלאי אויר טמא, חסרי אור ורוח מטהר; זאת מנת הלקם של ילדים, שהסכו מהם תנועת אברים והשתמשות נבונה בהם, אלא הכריהום להתמיד בעבודת המוה המינעה כל ימי חייהם, כה התפתחותם וגידולם נעצר במרם בא מועד ונשארו בילדים הלשים גם בשנות הבגרות, נפסק כה גידולם בנעורם והם עלולים לכל מהלה ולכל נגע, כל זה גלוי לכל, ואולם מה שאינו גלוי לכל הוא ההשבון הסטטיסטי המבחייל.

רופאים, המקבצים השכונות ממצב הכריאות של העמים, מצאו, כי אין בעולם אנשים ונשים נגועים במחלות העצבים ומיני שנעון כבני העם היהודי, הפרו-ספור מינור הרוסי מצא, כי מחלות היסטריה ונוירוסטניה מצויות ביהודים פי המש מאשר בנצרים, כמעט כל אשה יהודית, אם אינה הילה, היא עניי עלולה מרחם אמה להיסטריה, גם כל המחלות האחרות, כמו למשל מחלות הבכה, הקיבה, הריאה וכדומה מביאה על אשה יהודית סכנה הרבה יותר מאשר על אשה נכרית והו עקב מצב עצביה החלשים, כמעט כל אשה יהודית חמישית נוטה לאיזו מחלת עצבים ויש לה איזה מיחוש בראשה, כצוארה, כמעייה או היא סתם נרגזת ונבהלה, נוהה לכעוס, נרגנה, סרה וזועפה ומשביתה שלום בני ביתה, ישנן מחלות כאלה, שהרופאים סכנים אותן ביחוד מחלות יהודיות.

הפרופסור האיטלי הנודע צורו לומברוזו היהודי הוביח במספרים, שהשנעון מצוי ביהודים יותר מאשר בעמים אחרים, בן למשל במדינת באיריס (באיירן) נמצאים בין עשרת אלפי נצרים עשרה משוגעים ושוטים וביהודים — כיה, בכל אשכנז ישנם בין עשרת אלפי נצרים שמונה משוגעים וביהודים טיז, באיטליה עולה שומה אחד ל-1775 נפש נצרים ושומר אחד ל-384 יהודים, כלומר משוגעי היהודים רבים פי ארבע, לומברוזו מכבאר זאת בעבודת המוה, שיהודים עומקים בה בלם, בהכמה, כנסחר, כספרות וכדאגות יתרות וביגיעתם זאת הם קונים להם את המחלות, בין אלה נצרים באיטליה נמצאים 645 כורים, שאינם יודעים קרוא וכתוב וכאלף יהודים רק 58, בעד מעלתם הסוציאלית משלמים היהודים מחיר רב מאד ולא כנסף, אלא בנפשות ואת הנפשות האלו מפקירים אבותיהן באנסם ילדים חסרי כשרון, לקנות להם ביגיעה רבה עד אין לשער הכמה, הראויה רק לבעלי כשרון גדול, את הנפשות הם משלמים בעד ההכמה והמעלה הסוציאלית, ואף אם הם עצמם לא יחלו, יחלו בניהם ובנותיהם או בני בניהם, כי כה ההסתגלות לפליטת החליים עובר בירושה.

ובאנחה מלוה לומברוזו היהודי את חשבונותיו:

והמלכה ושם הכותב, והאותיות בהירות ונקראות היטב תחת זכוכית מגדלת.

שאלת ילד, "מרוע אתה נאנה אבי ק" שאל תורשלי הקטן, "כי הוציאו לי שן", ענה האב, ומרוע אין האם נאנת בהוציאה בערב את כל שניה מפיה ק" תמה הקטן.

רמת המצפה

אכזריות שבחסד.

יש עושה חסד בהפרוה ואף בכונה טובה והוא מרכה רשעה במעשהו זה, עד שנחשב לו החסד המופלג לאכזריות, אל תתמהו, כואו וראו, הנה מדת הצדקה המופרזה, המצויה ביהודים, לולא התפתחה מדת הצדקה באופן מופלג, כזה המצוי בתוכנו, היה הפיץ ההיים של כל עני בישראל מכריהו, אם גם כן טובים הוא, להשתכר פת לחם בעבודה קשה והיה מתגבר על הכושה הקלה והיה מתגבל כמחשבה, שאין בזיון כעבודה, אלא יש בזיון כפשימות יד למתנת בשר ודם, עכשו שמדת הצדקה עוברה אצלנו כל גבול עד שאין מבחין עוד אם יש צורך אמתי במתנת הנם או אפשר לעני השואל לעכור, נשחתו המדות ברכים מן העניים ויש בהם מטילים עצמם על הצבור אף בהיות לאל ידם לעבוד, ותוצאות הקלקול הן — אכזריות ממש, שמתוך רכוי ההזורים על הפתחים והמזכים את בני עמנו במצות נפגמה מדת ההמלה האמתית וכשה ליהודי לחמול באמת על עני נצרך, אלא נותן לכל הפושט יד בפנים נזעמים, ככדי להפטר ממנו, אבל רק דעתים רהוקות יקרה, שיטפל הנותן לעני השואל, להקור על עניו, לדעת צרכו ולחפון באמת להושיעו, הלא אלה עניים יסוכבו עיר ככל יום ומי זה יכול לאבד זמן, לדעת מחסורי כל עני ועני, שיש בהם אמללים באמת, הצריכים לישועה ולהמלה, כן היה דרך נדיבים יהודים בימי מדם, ועתה הפסדנו מדת ההמלה האמתית, רוב הצדקה עשתה אותנו לאכזרים, ועוד אחרת: רוב העניים פושטים ידיהם לבעלי-בתים דלים, שהם קשי-יום יותר מהם, לפי שהם מצויים להם בכתים הדלים וכחניות שבשוק והעשירים שבארמנות וככתי המד נועלים דלתיהם בפניהם, בזה הטלנו כל פרנסת רכבות העניים על שכם בעה"ב הדלים ואין אכזריות גדולה מזו, אלו היתה בנו מדת הצדקה האמתית, היינו משכילים אל הדלים ההם, לפרוק עול האכזריות מעל שכמם והיינו מסדרים את עניני הצדקה, בכל קהלה באופן שישאו העשירים לכדם בעול הצדקה, כל איש יתן כפי יכולתו ולא ברצון פושטי היד עזי הפנים, הדוחקים דוקא את בעה"ב המסכנים, לפי שהם קרובים לחם, האין זאת רשעה? האין זאת אכזריות שבחסד?

הנה מחוה אהר, אין ספק, שהמלמד את בנו או בתו דעת הרבה, חסד הוא עושה עמו, הלא אין האדם מחויב ע"פ החוק וע"פ רגש המוסר רק ללמדו מלאכה, שישתכר ממנה פת לחם ולפרוק עלו מעל צוארו, בהיות לאל ידו להיות מיניע כפיו, ואמנם כן עושים כמעט כל העמים, אנו מוצאים בהם אף אזרחים עשירים, המהנכים בניהם מנעורם למלאכה ופוטרים עצמם משאת את עלם בראותם, בי כבר מצאה ידם להשתכר די צרכם, אצלנו היהודים אין הדבר כן, הכל מודים, כי היהודי אוהב את בניו לכל הפחות כבן עם אהר, עפ"י רוב גדולה אהבת הבנים אצלנו מאשר אצל אחרים, אבל מרוב אהבה נפרוה עושה היהודי את בניו אמללים ידועי חלי, מדוכאים בראגות ומקללי יומם, וזה לא רק ביהודים חרדים, הרוצים לזכות את בניהם כרוכ תורה ומלעטים אותם בכל ימי נעורם ובהרותם בספרי פלפול, שלא נכתבו כל עיקרם אלא לר-נים גאונים, שתורתם אמנותם ושוכחים בעבור זה את חונתם, שהטילה עליהם התורה הזאת עצמה, ללמדם אומנות להתפרנס ממנה; הדברים האלה אמורים בעיקרם על משכילי היהודים, הדואגים רק להצלחתם החמרית של בניהם, גם הם אוהזים בדרכי אהיהם החרדים, להלעיש את בניהם, את כלם, בלי יוצא מן הכלל, הכמה ודעת יותר מאשר יוכלו שאת, כמו שכל אב ירא שמים רוצה, שיהיו כל בניו, אף מטומטמי המה, לרבנים חריפים

שמונת קרוביו לקבל כ"א מאתים אלף כתר (1,600,000 ביהד), ואת הסכום הנשאר צריכים היו להלק בין קהלה היהודית בנאלאנטא (יצל פרשבורג) וה"אליאנס", לפי זה היה על ה"אליאנס" לקבל סכום של מיליון וחצי כתר, אבל עתה נמצאו עוררים על הצואה הזאת ולכן נמסר לע"ע עזבונו של הגדול של המנוח ליד הנוטריון עפ"י ההלמתו של בית המשפט הגלילי, אישור הצואה ימשך, כפי הנראה, זמן רב.

שווי-זכויות ליהודים בספרד, היהודים במלילה, העיר המארוקית אשר לספרד, הגישו למלך הספרדי מכתב בקשה, כי הממשלה תתן להם זכויות של נתינים ספרדים, מפני שהם נושאים בעול המסים ועובדים בצבא כיתר התושבים, עתה נתפרסמה בספרד פקודת המלך, הנותנת שווי-זכויות גמר ליהודים במלילה, היהודים יכולים, לפי הפקודה הזאת, להשתתף בפקודות העיר והממשלה ובכלל הם נהנים לאזרחים בעלי זכויות כיתר התושבים, העתונות הספרדית הליברלית מקדמת ברצון את הפקודה הזאת ומביעה את תקותה, כי הממשלה תכמל בקרוכ את כל ההגבלות והגזרות השוררות עדיין כספרד נגד היהודים הספרדים זה מאות בשנים.

מה שקנה עבד קנה רבו, לקהלת היהודים בווארשא יש בית-הולים גדול, כמו לכל הקהלות הגדולות, את הוצאות בנינו נתנה קפת הקהלה ונדיבים יחידים מאחינו בכל ארץ פולן ומה שחסר עוד השלימה הברונית הירש ז"ל מאה אלף רובל, עתה רוצה הנהגת העיר לזכות בבית ההולים הזה כמו מן ההפטר בדיון כל מה שקנה עבד קנה רבו, ואפשר היה לחשוב אחרי שבי"ח הוא מעתה קנין העיר תספיק קפת העיר את הוצאותיה, שהרי היהודים משלמים כל המסים ויש לחוליהם העניים רשות לדרוש, שיכלכלו מהסורם מקפת העיר, אך זה לא, רק לזכות רוצה העיר, אבל לא לשאת בעול הזכות הזאת, היא פסקה, שגם להבא על קפת הקהלה להוציא את הוצאות בי"ח.

ארץ ארץ והבליה, בכל בנין בית כנסת חדש באונגן מתפשטה שמועה בין הנצרים המאמינים, כי לכנין ביה"כ צריכים היהודים דם נצרים, בעיר נאנאש באונגן נבנה בי"כ וההמון הנצרי הי כל השנה כפחד מפני היהודים וכבר נתפשטה שמועה ביניהם, כי גנבו היהודים שתי נערות ויקיזו דמן שמועה כזאת התפשטה גם כפיזעש דיארמאנט פלך בעקעש, המאמינים, כי מצוה גדולה לפתות ילדה נצרית, שתגיד לכל, כי השוחט הסגיר אותה בבית הכנסת המש שעוות, כל האכרים האמינו והכינו נקמה נוראה עד שנהקרה הילדה ונודעה, כי הסיתוה.

לשוארת לשון היהודים, בית הדין הגדול לממלכת אוסטריא דחה את מהאת היהודים כנגליציא על האיסור, שאסרו עליהם כנגליציא, לרשום כספירת העם את לשונם היהודית, כיהיד אומר, כי לפי שלא כל היהודים כאוסטריא מדברים בלשון ההיא אין לה דין לשון ואסור להזכירה כרשימות ספירת העם כלשון בפני עצמה, ע"כ הדין עם בתי הפקודות.

תערוכת התנ"ך, במוזיאום ההיסטורי הטבעי בלנדון נערכה עתה תערוכה מכל בעלי החיים והצמחים והדוממים הנזכרים בתנ"ך, מן בעה"ח נראה מין חדג, שבלע את יונה, כל כעיהיה, שהכנים נח אל תבתו, התחש, שבעורה השתמשו כמשכך, העורכים והיונים, הצפרדעים והארבה, מן הצמחים נראו כל סימני הקמרת, המן, שאכלו ישראל במדבר ושעור עתה אוכלים אותו הערכים במדבר סיני, גם נראים עצי גפר של התכה, עצי שטים של המשכך ועצי ארזים של ביהמ"ם, מן הדוממים כל מיני האכנים הנזכרים במקרא.

פתבג השולטן, יהודי טריפוליס באפריקה, הנלקחים לצבא הטורקי, נוהגים מנהג דניאל הנביא מישאל ועזריה, אינם רוצים לאכול פתבג השולטן, הם קונים להם זיתים ואוכלים עם פתם, ובכל זאת מהללים אותם הפקידים על הריצותם וכשרונם ומנבאים עליהם, בי יזכו למשרות רמות, הם מטילים ענישים חמורים על אנשי צבא נכרים אם העיזו לזלזל בכבוד חבריהם היהודים — כמו כצבאות אירפה! האין זאת? כתב נפלא, ליום משיחה פלך אנגליא שלח היהודי שינמן לו מנהג רגנר המה ועליו כתוב בכתב ברור כל המזמור ה' בעזך ישמה סלך ושם המלך

בארונות הבאנקים של הממלכות השונות ובמרתפיהם. בעשר השנים האחרונות נבלע בהבאנקים הללו החצי מעשרים מיליארד הפראנקים, שהוצאו במשך העת הזאת לאויר העולם. אוצר המתכיות היקרות גדל בשנה האחרונה בכל הארצות. מלבד שוואלנדר. במהירות מיוחדת גדל האוצר הזה בארגנטינה, כי סכום הזהב שבו עלה בעשר השנים האחרונות מ-157 מיליון ל-925 מיליון. כמות הזהב עלתה בארצות-הברית באמריקה משלשה מיליארדים פ. לששה וחצי מיליארדים פ. ; בנרמניה — מ-600 מיליון ל-826 מ. ; ובאוסטריה — מ-971 מיליון למיליארד ו-375 מיליון. פרנציה — הארץ היותר עשירה בהב אחר אטריקה הרבתה בעשר השנים האחרונות את אוצרה כמעט במיליארד פ. ; כי סכום זהבה עלה משני מיליארדים ו-340 מיליון פ. לשלשה מיליארדים ו-224 מיליון פ. ואוצר הזהב ברוסיה עלה במשך עשר השנים האחרונות ממיליארד ו-300 מיליון פ. לשלשה מיליון פ. לשלשה מיליארדים ו-300 מיליון פ.

רסיסים.

אלו היה מחיר קילוגרם אבני שהם ארבע פרוטות ומחיר זכוכית כגדל ערשה ארבע מאות שקל כסף, אז בלי ספק היו העשירים משבצים טבעותם ונזמיהם בגרנדי זכוכית.

אלו יסרו קרמונינו מנהג לקבץ כסף ככל תפוצת ישראל לקרן קימת לתבליט קנין קרקע בארץ ישראל והציונים בזמן הזה היו ממצאים לקבץ גם כסף לכלכלת עניים זקנים בירושלם ובצפת, אז בלי כל ספק היו היהודים החרדים מורחים להוכיח מן התורה, כי פדיון הקרקעות בא"י היא מצוה גדולה יותר, כי היו מכינים היטב, שתכלית עומדת לעד עדיפה יותר מפרנסת זקנים לפי שעה.

הזכוב הפורח אל תוך להכ הנר ומהבהב את כנפיו חושב בודאי: ובכל זאת טוב לי מאשר להברי העצלים, הנדרמים שלוים ושאננים על פני הקיר, כי ראיתי את האור פנים אל פנים וחם לנים בחיץ. לשבר את הלוחות רשאי רק מי שיש ביכלתו להביא מטרם אחרים תחתיהם.

אין אדם יכול לנשק את עצמו, אבל יכול הוא לירוק בפני עצמו. תוכל לתת את לבך לאחרים, אך את ראשך ישמור. הצמוקים הישנים המבוזים מוזקן הם תמיד מתוקים וכמה יינות חרשים חמוצים.

השקוע ברפש ככל אשר יתנועע יעמיק לשקוע. העניויות אינה בושח' תצדק רק בעניויות הדעת. מדוע חקקו החוקקים בכל הארצות חוק, שלא יזייפו את השטרות ואת היין ולא עשו חוק שלא יזייפו את הירידות.

איזהו אדם בעל נמוס יפה? זה מי שזוהר בכבוד חברו, אבל יורדהו לשחת בסתר אם יש לאל ידו. לרוב הפרחים היפים ישנם שרשים מרים ולכל הצירות הטובים ישנם גרענים קשים ומרים בפנים. העולם רע, והראיה, שהרי כן אומר כל אדם וכל בני האדם הלא הם העולם, זוהי הוראת בעל דין. פלוני השכור שתה בום אחת ולא היה שכור, שתים ולא היה שכור עד ששתה בום שלישית ונשתכר. בפעם אחרת הערים וצוה לתת לו מיד את הכוס השלישית. כן עושים ילדי היהודים, הלומדים יהרות מתוך ספרי פלפול והשכלה מתוך ספרי הקלסיקים במרם למרו את העיקר.

נרבות לנווקי דרוהביטש.

מאת יהודי זארובינצע נכבץ ע"י מר יצחק שטיינבערג ונשלח אלינו סך 16.60 כתרם.

כתובתי עד החמישי לירח אוגוסט היא Zakopane Wila Józefa ul. Chałubinskiego צני שרפשטיין.

נעאמעטער אזרחי, הנעאמעטור המושבע מר ז. גערסטענפעלד בונן לשכתו בקראקא רחוב דלונא 26 והוא מקבל כל עבודות מדידת מרקעות וחלוקתם באופן היותר רצוי.

על ראש הסלע הוא בית הכנסת אורחים לזכר מלאות מאה שנה מיום שנתנה להם הקיסרית יקאטרינה השנית זכות אזרחים.

עקב הסערות, שעברו על חצי-האי קרים, התפתחו יהודי המקום, הירועים בשם "קרימטשאקי" לחטיבה מיוחדת והיו בשבט נפרד מן היהודים. עורם מדברים זרגון יוני, שדברו בו אבותיהם בארץ ביצנץ תחת קיסרי יון, גם לשון הטרטרים. ידועה להם ובה כתובים תפלותיהם ופיוטיהם. גם מנהגי המקום מצויים בהם. כן למשל הם חולצים נעליהם בהכנסם אל בית-הכנסת ואין היחיד נכנס לעולם, אלא כלם ימתינו בחצר עד שתתאסף כל העדה להכנס יחדו וכן גם יצאו כלם יחד, לכל יחללו את המקום הדרוש בשיחה בטלה. סדר תפלתם נקרא "הזניה" והוא רומה למנהגי היהודים הראשונים ברומניא.

מזורים הם מנהגיהם בנשואין. החתונה תהיה לעולם בין השמשות. כחופה אינם משתמשים. החתן והכלה מתעטפים בטלית אחת והשושבינים מקיפים אותם שבע פעמים בסובבם עוף מעל ראשיהם, כמו שאנו נוהגים בכפרות בעי"כ. אחרי כן ישחטו את העוף ואז יחדש החתן את הכלה במים דרגילות, אסור לכלה לצאת בשבעת ימי המשתה מפתח ביתה. יהודי קרים מהוללים ברוח ישרם ומסרם הטוב. משלח-ידם הוא עבודת השדה והכרמים והגנים. קצתם בעלי מלאכה. רבים מהם נדרו בימי מלכי פולן לארץ פולן והתערבו ביהודי המערב.

מלבד אלה היהודים הגמורים היתה קרים מקום מושב ה פ ר א ים. בימי קדם היה מספרם רב ועתה נשאר מהם רק שריד, כי ביהודים וברוסים אינם מתחתנים וגם בינם לבין עצמם אסור להם להתחתן בקרובים עד דור עשירי ורבים בהם ישארו בעבור זה פנויים כל ימי חייהם. ארבע קהלות היו שם והקהלה הראשית, מקום מושב ה"הכס" גם היום, הוא יבפטוריה. הקהלות האחרות מסתפקות בחזן ובשוחט. הם מחזיקים עצמם כלם לכהנים ואינם מטפלים כמתיהם. את מתיהם יקברו טרטרים או יהודים. בחירת ה"הכס" היא ע"י אנשי המהלה, אך צריכה אשור ע"י הממשלה. הקהלה משלמה לו שכרו וגם הממשלה נותנה לקהלה קראית 140 מענה שדה, מזה שייך להכס ששים מע"ה והחזן והשמש ישלו כל אחד ארבעים. יש להם סמינר לחנך "חכמים" ויש לו דין גמזיה של הממשלה. רובם עוסקים בחרשת טבק, לשונם רוסית והם מתנכרים ליהודים ומתנאים עליהם, כי יש להם זכות אזרחים. ובכ"ז הם מקבלים שוחטים ומלמדים מיהודי ליטא המתגוררים שם והם רבים מן היהודים התושבים.

ים המלח. החברה לחקירת פלשתניה בברלין החליטה, לשלוח אקספדיציה של חוקרים, לחקור את תכונת ים המלח. בחדש אקטובר הבא יצאו לא"י. בראשם יעמוד הממונה על מוסד חקירת הים של הממלכה הפרוסית ואתו עוד ארבעה חכמים וישוהו שם ששה שבועות, לברוק היטב את טבע הים הנפלא. היחיד בכל העולם בסגולותיו, בשנות המאה הי"ט נשלחו חוקרים אחדים לים המלח לחקרו. ביחוד הרבה לחקור החוקר האמריקני לינש בשנת 1849, אך לא היו לו המכשירים הטובים, שישנם בזמן הזה. ע"כ יש לקוות שחוקרים בזמן הזה ימצאו כמה דברים חשובים, שהיו נעלמים עד כה. כי על אדות תכונת קרקע הים, הרכבת יסודות מימיו, זמיו והיסודות החימיים ומיני המלח לא נודע עד כה כמעט מאומה. רק זאת ידוע שכמעט רבע המר המים הוא מלח. גם ע"ד בעלי החיים והצמחים שבו אין ידוע מאומה. בכל העתים האמינו הכל, כי אין בים המלח שום חי ושום צמח ועתה יודעים, כי נמצא כיס המכח מין דג היולד ולדות חיים. ויש תקוה שיגלו גם בע"ח אחרים, צמחי הים על הקרקע (אלגים), בקטרים היכולים לחיות במים המכילים חמר גפרית-מימי. גם על אדות משקע המלח יש לחקור, שנסודה עתה עכיו תיאוריה חדשה. בחוגים של חכמים מתענינים מאד במלאכות הזאת. את הוצאות המלאכות יתן הנריב היהודי אסקר טיעץ בברלין.

כמות הזהב בעולם, ככל שנה מוצאים מן הארץ ומקרקע הנהרות בכל העולם כמות של זהב, העולה במחירה לשני מיליארדים או לבי מיליארדים ומחצה פראנק. חלק גדול מן הזהב הזה הולך ונצבר

גוף אומתנו אינו שותת עוד דם מפצעיו כמו בימי הבינים, ובכל זאת אמללים הם לא פחות מאז, כי מרבים הם יותר מדי במחיר התקרומותם.

"מה המכות האלה?... אשר הוכיתי בית מאהבי!" יאמר נא ישראל המורדני עם זכריה הנביא. ש. מ. ל.

היהודים בחצי האי קרים.

הישוב היהודי בחצי האי קרים ברוסיה הדרומית נחשב לאחד מן הראשונים באירופה כלה. לפי המסורה התישבו שם יהודים בימי חרבן בית ראשון. מן ההיסטוריה ידוע, שנמלטו שמה יהודים ממלכות ביצנץ (טורקיא של עכשו) בימי הבינים הראשונים, כאשר אנסם ליאו היוזרי לשמר ומצאו פה מפלט בין העמים הפראים, סקיתים, אלנים, בולגרים, פינים וגותים עובדי האלילים, שלא רכאום ולא יסרום חנם כהיונים המשכילים, שהתימרו בדת החסד והרחמים. הפלמים האלה יסרו קהלות חדשות אצל אחיהם, שישבו פה מימי קדם על חוף הים השחור ועל יסון ים ספה ועל רצועת הארץ המחברה את יבשת ארץ רוסיה עם חצי-האי קרים, ששם העיר קערטש והיהודים הראו לה בימי קדם ספרד בהינים עליה את דברי הנביא עובדיה. משם נפוצו אחרי כן למלכות הכוזרים ולקאוקז ובכל מקום בואם יסרו קהלות אצל אחיהם, שנדרו שמה דרך קאוקז ממלכות פרס והשפעתם על העמים היתה גדולה כי עד שהכוזרים קבלו דתם וממלכה יהודית היתה קימת בכל רוסיה הדרומית כמה מאות שנים עד שחרבה מתגרת יד הנסיך הרוסי סוויאטמלב ואח"כ ע"י וכדימיר הגדול. זאת היתה הפעם הראשונה, שנחתה יד רוסיה הקשה על יהודים. בימים ההם, בימי הכוזרים, יסרו יהודי הנגב קהלה גם בקיוב וכל השכונה היהודית נשרפה וחרבת בשנת 1124. הכוזרים נמלטו לחצי האי קרים ושם היתה להם מדינה קטנה עומדת ברשות עצמה זמן קצר תחת יד כהנס דוד, יתר הכוזרים נמטעו בין השכמים, שנדרו למערב ויסרו שם את ממלכת אונגרן ואת ממלכת בולגריא. ועקבות הדת היהודית ברוסיה הדרומית לא נמחו עד היום הזה. כי גם היום נמשכים רוסים רבים בנפות נהרות וולגא ודן (מקום הכוזרים לפני) אחרי היהדות ויש להם שם כתות דתיות כסתר, הרומות יותר ליהודים מאשר לנצרים ויש ביניהם גם גרים גמורים, המוסרים נפשם על היהדות. קצתם אוהים בנצרות הקדמונה, הרומה עוד במסורה ובהשקפות חייה ליהדות של האיסיים שבימי בית שני ונודעים בשם "רוחובורצים", שגם תורת מולטמוי קרובה אליה. הנטיה הזאת לדת היהודית, שהיא ירושת נפשות האכות ברוסים ההם, הוא הסבה העיקרית לשנאת היהודים בתוך הרוסים השליטים ובעבור זה סוגרים בפניהם את רוסיה הפנימית, כי פחד יבעתם, פן ישונו כל הרוסים הדרומיים לדת ישראל, ומטעם זה יחוננו את המשכילים בעלי מדרגה אקדמית, כי פרקו עול היהדות, יש גם דעה, שאין לדחותה על נקלה, כי עכ"פ חלק מן היהודים ברוסיה הדרומית מוצאם מן הכוזרים, אך כלי ספק בשל כרוב. כי יהודים מן הצפון ומן המערב נהרו שמה תמיד, מלבד היהודים הקדמונים, שבאו מאיזא ומביצנץ.

אין לתאר את התלאות, שהיה על יהודי קרים לשאת בזמנים שונים, המדינה הקטנה הזאת, הירועה בכרכתה הטבעית והמונחה בקרן זוית לברה, משכה עליה תמיד עיני כל העמים, שהלכו לכבוש ארצות לא להם. כמה פעמים התנפלו עליה היונים ממלכות ביצנץ ואח"כ המחמרים הראשונים ואח"כ הטרטרים. תחת מלכי הטרטרים ישבו היהודים במנוחה, אך במלחמות התדירות, שבין אלה והרוסים קלטו היהודים מכות משני הצדדים כאבותיהם בארץ ישראל בימים שמלכי אשור ובכל ומלכי מצרים התנגשו שם, להכריע למי הארץ. נוראות היו מצוקות הקהלות היהודיות בימי המלחמות ההן, ומה נהדרות היו הקהלות ההן, כל מבקריהן מלאו פיהם תהלתן, ביחוד עשתה לה שם גדול הקהלה במשופוט-קאלה, העיר היהודית, שלפי המסורה נבנתה מיד אחרי חרבן הבית הראשון ונקראה סלע היהודים. מצבות עתיקות משם נתונות למשמרת גמוזיאום הקיסרי בפטרבורג. בשנת 1895 בנו הקראים

מרדכי בירנבוים
מאורשים כתמו תרע"א
קולומיה ווידנב

חברת "הצפירה" כלובאטשוב סכרנה במז"ט את חברה בנימין גוטליעב לחתונתו.
הננו מברכים במז"ט את ידידנו הנכבד מר יהודה אריה פריעדמאן בקולוב לחתונתו עם מ' רכורה וויניצער פארליפע. דוד ביערמאן ווו' — פלאטימע. ברמז"ט להמאורשים מר יוסף בער הלפנט באנטורפן עם מ' בלה זיסל סובל ברוחביטש מגשים משה הלפנט, אברהם הלפנט, אהרן הווינקט וראובן שפראך.

הנני מברך במז"ט את ידידי מר שלמה אדלער בזאלוויץ לחתונתו עם מ' שטיינהאלץ במיעלניצא. שלום אהרן ראזענמאל — לבוב. מפנימות לבי אברך בחבה את אחי היקר מר סענדער לארוסו במז"ט. מ' מ' להורי היקרים. דוד ווענגער — גורליצה.

באהבה וידידות אברך במז"ט את רעי מר אברהם ברעסמאן פה לארוסו. דוד ווענגער — גורליצה. אברך במז"ט את מר יעקב שלום טריגטשער לחתונתו. דוד ווענגער — גורליצה.

הנני מברך את רעי יקירי מר אלחנן שיער בפורדורזיה לארוסו עם מ' חנה טייכלער במאהר-אוסטרא. שמלקא גאסטמאן. מעומק לבי אברך את רעי מר מיכאל האבערמאן מזאלקווא לחתונתו עם מ' רבקה וואגשאל בקאשולאווע. מ' מ' להוריו. נתן בעללער.

במז"ט לך גיסי הנכבד מר אייזיק קרמר — סניאטין לחתונתך עם מ' סימא זילכר בואקאו.

אברהם קרייזל. לארוסיקן של העלמות העבריות מ' שרה כהן — פורפולובצה ופנינה קנטר — קולומיה מביע רבי ברכותיו. אברהם קרייזל.

את ידידנו החביב מר צבי זילביגער גברך מקרב ולב עמוק לחתונתו במז"ט.

אליעזר הולנדר ויעקב אלימלך שטיינפלד. מז"ט לידידי הגביר מר אברהם בראנער ולזו' ליום כלולת בתם עם מר י' צוקערמאן בקראקא. אושר ועושר ולחתן ולכלה. מחיר מלגום נדבתי לקה"ל.

משה מאהלער ואבלאציע. ברגשי אהבה וכבוד מחררי לבבי אברך במז"ט את מר חיים הורוויץ לארוסו.

אלמון אנפאנג — קאלבושאוו. הנני מביע במז"ט לרעי מנוער מר משה ואלף משה לארוסו עם מ' מויבה נאָמערהער פה. משה פאלמאן — מישינא.

מעמק הלב הנני מברך במז"ט את רעי החביב מר יוסף ווייס בגרודק לארוסו. מז"ט להוריו הנכבדים מרדכי דיאמאנטשטיין, עתה בווין, מחררי לבבי אביע במז"ט לרעי מר יוסף ווייס בגרודק לארוסו עם מ' רכורה בלינד בחודרוב ומאהל אושר והצלחה להונג הצעיר מז"ט להוריו. מ. צ. עז — גרודק.

באחבה רבה הננו מברכים מעומק הלב במז"ט להורינו היקרים לארוסו אחי עם מ' רכורה כת הג' ר' מאיר בלינד. מז"ט להמאורשים החביבים. שמואל צבי ווייס ואשתו.

את ידידי מר יוסף ווייס ואת מר חיים שאול מייזעל אברך כמז"ט לארוסיהם.

צבי אייכמאן — גרודק. מעמק לבי ונפשי הנני מברך את ש"ב חברי לרעה מר יוסף ווייס בגרודק לארוסו. מנשה ווייס הרוחביטש. מז"ט לך ידידי מר יוסף ווייס לארוסך.

משה פריענקעל הצעיר. תזל כמל ברכתי במז"ט לרעי היקר מר משה אמסטער ברעדים לחתונתו.

בנימין מערזיל — וורובליה שלח. מעמק לבי אברך במז"ט את ידידי ומורי מר אהרן האנינסקי בכוכניא לחתונתו עם מ' גיטל דינטער בקראקא. וואלף פריעדליך — יעלען.

הנני מברך את חברי הסופר העברי מר אהרן האנינסקי לחתונתו. במז"ט להוריו.

שמואל פריעגער — בוכניא. את חברי מר זאב צוויק אברך במז"ט לארוסו. קלמן האבער.

BUCHFUHRUNG *erlernen*
Sie *brüfflich, auch* **Schönschrift**.
Es *erhöht Jhr Gehalt.* **Kaufm. Rechnen**
Verlangen Sie **Kontor-Praxis**
gratis Probe **Lektion 13 A. B.**
von **Bücherrevisor** **f. Simon**
Berlin
Abt. **Brief** **Unter**
lung **licher** **richt**
W. 35.

בייא מיר איז ערשיענען :

יודישעס פאלקסליעדערבוך

זאמלונג דער פאפולערסטען יודישען פאלקסליעדער

צוויי טרויקעס, די סאָכע, מן המצה, ביימאלע, מלית'ל, השיבנו נאזאר, תהליס'ל א. פ. א. פרייז 60 העלער 50 פ. 80 באני. עלעגאנט געכונדען 1 קראנע, 80 פ. 1 פראנק.

"שירי ציון" ציוניסטישעס ליעדערבוך

העברעאיש, יודיש, דייטש נייע גרויסע (IV) אויסגאבע 90 ליעדער, פרייז 60 העל. 50 פ. 80 באני. פינע אויסגאבע 1 קר. 80 פ. 1.20 פראנק. העברעאישע אויסגאבע 30 ה' 25 פ. 40 באני.

יודישער מוזיק אלבום I

צו די "שירי ציון" פיר געזאנג מיט קלאוויר-בעגלייטונג (מיט אונטער-שריבענעס מעקסט אונטער די נאמען) בעארבייט און קאמפאנירט פונם פראפ' הערמאן עהרליך 2 טייל א 6 ק. 5 מארק, 6 פ. איינצעלאויסגא- (4-1 ליעדער) 15 מינים (מאנכע אויך פיר קאר) א 1 קר. 80 פ. 1 פראנק, ווייטערע אויסגאבען זענען אין דרוק.

יודישער מוזיק אלבום II

נור פיר איין וויאָלין אדער זינגשטימע 2 טיילע א 2 קר. 1.60 מארק 2 פראנק. בוכהענדלער און פעראיינע ערהאלטען ראכאט. דורך אלע בוכהענדלער צו בעציהען, מארקען פון אלע לענדער ווערען אין צאהלונג גענומען. אויף קאָסיאָן ווער נישט געליעפערט. דעמענסט וועל איך ארויסגעבען א פרייזקוראנט, וועלכע ארטיקעל איך האב צו פערקויפען. — ארעסע: **M. HUBNER, NADWORNA (Galizien).** רעדאקציע פון "פאמיליענבלאט", "פאלהסביכל" און מיניאטורביבליאטעק. פערטרעטער פון פיעלע אויסלענדישע זשורנאלען. פערלאנגט מיינע פראשפעקטע איבער יודיש-דייטשער ליטעראטור און יודישע צייטונגען.

דיטערארישע נייעס!

אין מיין פערלאג הייבט אצינד אן צו ערשיינען א סעריע פון היסטארישע ערצעהלונגען אויס דער יודישען געשיכטע, וועלכע זענען אינ'ם העברעאישען ערשיענען אונטער דעם טיטעל

זכרונות לבית דוד

בעארבייט נאך א. ש. פרידבערג פון ז. האבער.

יעדע ערצעהלונג וועט ענטהאלטען 80—60 זייטען און וועט קאסטען איינצעלן א 60 העלער 25 קאפ. 80 באני 60 ספעניג. ביז ענדע יאהר וועלען ערשיינען 5 העפטע. ווער שיטיקט אריין אנשטאט 3 קר. נור **2 K 50 (אויסלאנד 3 K 50)** בעקומט יעדעס העפט טיכף נאך ערשיינען פראנקא. דאס ערשטע העפט ענטהאלט פאלגענדען ראמאן:

דעם מיליער'ס קעלניע

היסטארישער ראמאן פון דער צייט פון הורבן בית ראשון ביז בנין בית שני אינהאלט: נבוכדנאצרים בעלאגערונג, די עראבערונג פון ירושלים, די יודישע קעניגליכע פאמיליע אין קערקער און זיערע פאסירונגען דארט, דער קנעכט-מארק אין דורא, אויל-מרודך אלס קעניג, נבוכדנאצר קעהרט צוריק פונם וואלד, אויל-מרודך אין קערקער מיט דער קעניגליכען פאמיליע, נבוכדנאצרים טוידט, די בעפרייאונג פון דער קעניגליכען פאמיליע, ערצעהלונגען פון פערווען, די מלחמות פון קעניג כורש, די בעפרייאונג פון די יודע בנין בית שני. **ביילאגע: יהודה אברנאל'ס צואה**

היסטארישע ערצעהלונג פונם לעבען פון די יודען אין מאראקא און זיערע ליידען. **Verlag M. HUBNER, NADWORNA (Galizien).** די ביילאגע ווערט יעדען אויף וואונש אומזונסט געשיקט. ווער עם זאמערט 10 אכאנענטען בעקומט איין עקזעמפלאר אומזונסט אויך דאס "פאמיליענבלא" וועהרענד א האלב יאר.

ספרים עבריים ביולי
היינט לי לקנות ביולי נודל ספר
בלה עבריים הודשים ולפי שכבתי ספר
זייים שלי אין אי ריניל לטכור ספרים
זיי הנני רוצה לטכור אותם זיי נודל
זדים 25 עד 40 פאנעט פחות ספר
זיי הקטני, שעת הכשר טובה ספר
ספר ביבליאטק, הוצעה בתם יפני
ואישלה לו רשימה.

לער סמיונימ'ס
ספר יקר ונכבד לקורות השתלשלות
ידיה מימות רבנו הגדולים קדושים וציל עד
ידיה לקורות חיי כל האבות והקדושים,
די ראשונים, וישא דבל החסידות ולחיות
ועד יתה, הוצה ביטא התרומה סאת חיות
דורס התקף הסקובל, נור התכנים ופאר
זרים, מותרות אהרן מאירקאם שליט"א, הספר
הוא חרש בספרותו, כי עד יתה לא
ז שום ספר שיוספר באריות תולדות החסידים
ספרות כפי הספר הנזיל ועשה רעה גדול
ל. ספרות ספרות 12. להשיג בכמהים ספר
ספרות כפי הספר הנזיל ועשה רעה גדול
ל. ספרות ספרות 12. להשיג בכמהים ספר
ספרות כפי הספר הנזיל ועשה רעה גדול
ל. ספרות ספרות 12. להשיג בכמהים ספר

ספר נפלא
Eudowny Samouczek
Wunderbuch
zum Selbst-Unterricht der deutschen Sprache
in zwei Sprachen (polnisch-deutsche)
Herausgegeben von
JOSEF S S JAWORSKI
Gymnasial-Oberlehrer
und **MAJER LAUB**
bekanntem Pädagogen.
Die zweite 2 Teile gedruckt zu je 22
große Seiten.
Preis 1 Krone für beide Teile
auch Briefmarken werden angenommen
Bei Postsendungen 10 h. mehr.
Zu bekommen bei
Majer Laub, Kretzau Diefelgasse 5
Hier hat Ihr Gesandter, auf eine ung
wunderschöne Art die deutsche Sprache
im besten Sinne des Wortes, zur Erlernu

Arnold Feinchel, Tarnów.

ספרי יעבץ.

תולדות ישראל

מחיר חלק אי (עד מות שאול) 4.76 ק'
" " בי (עד מות חזקיהו) 4.76 "
" " ג' (עד אלכסנדר מקדון) 5.95 "
" " ד' (עד הורדוס) 5.95 "
" " ה' (עד החרבן) 4.76 "
" " ו' בי כרכים (התנאים) 8.13 "

ז' מראשית ימי האמוראים עד ימי תכלית רוס קרן התורה בכבל ודלדולה כא"י. 5.30
חלק ג' ד' יצאו עתה לאור במהדורה חדשה מתוקנת ומגודלת. על חלק ג' נוספו "תוצאות החטימות והחקיקות" שנתגלו בארצות הקדם המעידות על קדמות התורה וישאר כתבי הקדש. ועל ח' ד' נוספו זכרונות מחיי בני ישראל בדרום מצרים כדורות עזרא ונחמ"ע"פ הגליונות חתיקים: "Papyn" שנתגלו שם בשנים האחרונות.
"תוצאות החטימות והחקיקות ותוצאות הפיראות" נסכרות שתיהן יחד במחיר 1.15 קר. עם פורטו.

"מקור הברכות"

התפלות, הקריאות וכל חלקי הסדור למיניהם ולתולדותיהם מראשית יסודתם עד אחרית תוצאותיהם מהירו הוא 4 בתרים עם פורטו.
הספרים האלה נמכרים בהקדמת משלוח הכסף בבית המחבר. סכום קטן יוכל להשלה במקראות (פאפס-מארקען) שר ארצו.

W. JAWITZ, Artilleristr. 28 Berlin N 24 (Deutschland).

ניצליך און פראקטיש לשבת!

דיא וועלט-בעריהסטע שלאססער-בלעך
טשאלענט אפען
זאלען אין קיינע יודישע פאמיליע פעהלען גא-
ראנטירט 20 יאהר אויסהאלטבאר מיט אביסל
האלץ-קאהלען בעהייצט האלמען זיי היטצע 30
שמונדען און אויף יעדען פלאץ אהנע
רעהרען אנצוברינגען. בעזיטצע פיעלע טוי-
זענדער פרוואנט דאנקשרייבען זאָווי פאָן
רבנים וגאוני ארץ. פרייזע: 1 אפען פאָן 4
שעפע פער 2 1/2 ליטער 2 פיר חלב 2 פיר בשר,
אין סעפארטע אבטיילונגען 11 קר. דעטא פער
4 ליט' 13 ק. 1 אפען פאָן 6 שעפע פער 2 ליט',
2 חלב 4 בשר 12 ק' דעטא פער 2 1/2 ליטער 13 ק.
דעטא 3 ליט', 14 ק. דעטא פער 3 1/2 ליטער 17 קר.
דעטא פער 4 ליטער 20 קר. זענדע נור געגען
פאפס נאכנאמע. צו יעדען אפען ווירד איין
געברויכסאנווייזונג בייגעפינט.

שאפט אייך אן, איהר וועט מיר דאנקען!
Josef Perlberger Krakau,
Blech-Ofen Fabrikant Breitegasse 14

כשרה זערכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gofuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. וו.

אונד ערצייגט נור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

Erstes und Grösstes Gramophonhaus JOSEF WECHSLER Engros & Endetail Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.
גענעראלפערטערטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט
מיט מארקע שרייבענדער ענגעל
גרעסטעס לאגער פאלינישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע ענגעל.
20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שמעטס אס לאגער
רעפערטאטורמילע אונד ווערקשטעטע אס ארטיע. בעסטע אוסמוישי-בעדינגונגען. פרייזקאטלאגע גראטיס אונד פראנקא.
לעמבערג, טעלעפאן 2033/II
קראקוי, טעלעפאן 461

קול מבשר.

נשנחת לצם של ווערלי וועקדיסי רבינו הגה"ק נחזור הגולה רבי ר' לצי חלונדך ונדינוז זלוק"ל, (צעהו"ח ס' בני יששכר ועוד ספרים יקרים) וחוצצי ספריו הולחנו לאור ספרו הנופורס "אגרא דבלה" עה"ה, שהי יקר צמליאות ולח הדפסותו פשוט כצרחשונה, כי אס נתנו לו פנים חדשות, והוא:
א) אגרא דבלה זה, צו הצולחה כל ההשנוות הנופזרות ונופורדות נקו"ס דרך עדותיך ונקו"ס קהלת יעקב וינאלן הקורח על נקונן ונקודרות צלי ליאות וחיפוש;
ב) אגרא דבלה זה, יכיל צקרצו כל הנואורים הכפולים צקפר צני יששכר, ונה צצרחשונה רק הורו צלצבע עליהם: עיין פה ושם צצני יששכר ועתה על ונקונס פה יצואו צצלוס;
ג) אגרא דבלה זה אור חדש יאיר צהוספת ונאורים חדשים, ע"י עזוכינו להעתיק כתי"ק ונעס נתגלה לנו אור הגנוז, שהי צהעלם ונחתנו;
ד) אגרא דבלה זה, צו נשלמו כל הנואורים הנוקוטעים, שהיו חקרות ונחס שורות ותיצות, ולותיות, להשלנות הנואורים וגם נצעו ונלפוניו, ונאורים קשי-הצצנה, כולם ונצחרים צחר היטצ;
ה) אגרא דבלה זה הוגה צעיון נונרן לפני ההדפסה ולחחרתה, ונוכופה כקולת נקיה;
ו) אגרא דבלה זה כולו צהדרו ויפיו החלוני ג"כ, קנדפס על ניר עוז יפה וחזק צלותיות. חדשות ולחירות צצצנית 1|4 ונחירו רק 5 K.
להסיגו צכל צתי ונחמ קספרים. הוכירה הרחשית אלל
Amkraut & Freund, Przemyśl.

הוצאת "התחיה".
הדשות בספרות העברית
יצא לאור קובץ ציורים וספורים בשם
פסיעה ראשונה
מאת ש מאי חל טני קוב.
מכיל (112 דפים) שנעה גליונות דפוס נפורטט גדול נדפס הדרו.
דספורים והציורים מתארים את חיי עמנו החיים ברוב כשרון.
המחיר 1.40 כתר, פורטה 20 הלר. כרוסיה 70 קאפ. האדריסה:
S. ROBINSOHN, Buchhandlung „Hatechyjah“ Stanisław, Galizien

M. Gutwirth, Krakau MOSTOWA 3.
liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. AUSSER KARTELL.

מודעה.
מפאת שרשימתנו החדשה אשר תכיל את כל ספרי הספרות העברית הישנה והחדשה ככל מקצוע הולכת ונדפסת, אנו פונים בזה אל המחברים והמוליים החפצים בפרסום ספריהם ברשימתנו בכקשה להודיע לנו את שמות ספריהם, מחבריהם, תכנם, מהותם, ומחירם. לאלה שישלחו לנו אקוספטר לדוגמא אנו משיבים תודה מראש.
Amkraut & Freund, Buchhandlung Przemyśl.

Zwei arithmologische Preisrätsel
aufgegeben durch den Erfinder des wundervollen Gesundheits-Bruchband k. k. Patent Nr. 41589 heilend und ohne Druck radikal wirkend.
I.
Wer es trifft die Zahl, welche wenn man diese dividirt durch 101 soll 38 zurückbleiben
dieselbe Zahl " 103 " 0 "
" " " 105 " 17 "
" " " 107 " 0 "
" " " 106 " 4 "

Die Zahl welche wenn man diese durch 103 dividirt soll 4 zurückbl. dieselbe Zahl
104 " " 73 " " "
105 " " 2 " " "
Der Auflöser bekommt das Bruchband gratis. Soll jemand an die Möglichkeit solcher auflösungen zweifeln, kann er dem Erfinder solche Aufgaben durch obige Divisoren machen, sollte er nicht auflösen, bekommt der Aufgeber ebenfalls das Band gratis.
Anfragen sowohl betreffs Preisrätsel als auch direct wegen Bruchband, richte man mit Retourporto an
M. Kantorowicz, Podgórze (Gal.) Twardowskiego 7.

שויב בעל תפלה וקורא
מבקשה הקהלה היהודית בטשאניען אצל ביאלא למנותו מיד. לפנות אל
JOSEF LERMER, KĘTY.
האמעל ורעסטוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רעזניצקא 13
טעלעפאן נוי 1314

Wyd.: { Naftali Hof S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

ידיעה שלמה ומספת בשפה העברית לבל מקצועיה ימצא כל אהר, בין שהוא מתחיל, בין שיש לו כבר ידיעה מוקדמת הגונה
בל"ב מכתבי הוראה
בשפת הוראה יהודית נדפסים וכאשכנזית-אויטוגרפיים, הכוללים בקרבם חלק הגון מן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק מתחלתו ועד סופו עם חנוכים רבים מאד בכתיבה.
פרוספקט מפורט חנם.
מכתב לדוגמא 1.05 כתר.
האדריסה:
שבה וואלקאווסקי קראקא
Postfach Nr. 119.

האמעל ורעסטוראציאן כשר בוויין
לבע"ב יהודים חרדים של
ארנאלד בארשאק
II האידנאסטע 7 עקע גראסע שפערל-נאסטע 22.

"KOSMOS"
Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft in Wien.
General-Repraesentanz für Galizien u. Bukowina:
Josef Gruber in Tarnow Waiowagasse 17.
Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen.
Zu wenden an:
JOSEF GRUBER, in Tarnów.

כשרה זערכווארען-פאבריק
Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz
ליעפערט אלע סארטען זערכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היינענישען פארדערונגען איינגע-ריכטעט, וויא עלעקטרישע מראפט א. ז. וו. אונד ערצייגט נור פרימא ווארע בהכשר הרה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנתח חנוך עם בית דינו.